

Ďalšou metódou problémového vyučovania, v ktorej už ide o čiastočnú účasť študentov na riešení problémov, je **čiasťočne výskumná alebo tzv. heuristická metóda**.

Podstatou tejto metódy je, že učiteľ organizuje vyučovanie tak, aby sa študenti aktívne podieľali na splnení jednotlivých krokov skúmania. Napríklad učiteľ navodí problémovú situáciu, nastolí problém a hypotézy jeho riešenia navrhujú študenti. Aj pri riešení čiastkových úloh sa študenti aktívne podieľajú na riešení a verifikácii parciálnych problémov, a tak sa aktívne zúčastňujú na „objavovaní“ nových poznatkov a na metódach vedeckej práce v rámci procesu osvojovania nových vedomostí. Neriešia však samostatne všetky úlohy, ale len niektoré vybrané časti alebo etapy, ostatné rieši učiteľ.

V odborných ekonomických predmetoch sa vzhľadom na ich prevažne teoretický charakter čiastočne výskumná (heuristická) metóda uplatní predovšetkým formou problémových otázok rozčlenených tak, že každá nasledujúca teoretická otázka logicky vyplýva z predchádzajúcich, nadväzuje na ne, pričom sa využívajú existujúce vzájomné vzťahy a súvislosti medzi ekonomickými javmi a procesmi aj medzi ekonomickými predmetmi navzájom.

Najväčšiu samostatnosť a tvorivosť u študentov v rámci metód problémového vyučovania zabezpečuje **výskumná metóda**. Ide o takú vyučovaciu metódu, v ktorej sa činnosť študentov podobá výskumnej metóde vedca, a preto má aj názov výskumná metóda. Je zrejmé, že tu nemôže ísť o výskum v pravom zmysle slova, ale iba o samostatné „objavovanie“ nových poznatkov zo strany študentov. Úlohou učiteľa pri tejto metóde je zostaviť také problémové úlohy, ktoré študenti dokážu samostatne, resp. len po jeho malom zásahu vyriešiť. Okrem toho učiteľ musí stále kontrolovať priebeh práce študentov, usmerňovať ju v prípadoch, ak sa študenti odchýlia od správneho postupu, a zároveň musí preverovať a hodnotiť ich dosiahnuté výsledky.

Základnými funkciami a úlohami výskumnej metódy sú:

- naučiť študentov ovládať postupy vedeckého poznávania,
- prebudiť záujem o tvorivú činnosť,
- vzbudiť u študentov schopnosti na samostatnú tvorivú činnosť.

Vedomosti študentov osvojené na základe výskumnej metódy sú kvalitné a možno ich operatívne a pružne využívať v ďalšom učení.

Učiteľ by mal učiť študentov postupne zvládnuť jednotlivé etapy vedeckého poznávania a riešenia problémov, preto najskôr uplatňuje problémový výklad a heuristickú metódu, kde študenti získavajú jednotlivé prvky tvorivej činnosti a zároveň skúsenosť na komplexné vyriešenie problému. Len tak môže potom uplatniť výskumnú metódu, v ktorej už ide o samostatné riešenie problémov.

Stanovené úlohy na vyriešenie však musia byť prístupné študentom a musia zodpovedať obsahu učebných osnov jednotlivých učebných predmetov.

Skupinové vyučovanie

Z hľadiska tzv. sociálnych foriem patrí skupinové vyučovanie k strednej forme, ktorá má odstrániť nevýhody tak hromadného (frontálneho) vyučovania, ako aj nedostatky úplne individualizovaného vyučovania.

Samotné skupinové vyučovanie môže mať v podstate dve základné formy, a to:

1. *frontálne* - jednotné skupinové vyučovanie pre všetky skupiny v triede,
2. *diferencované* - rozčlenené skupinové vyučovanie, v ktorom každá skupina rieši rôzne úlohy.

Podstatou skupinového vyučovania (frontálneho i diferencovaného) je, že trieda sa rozdelí napríklad na 6 - 8 skupín po 4 - 5 študentoch tak, aby v každej skupine pracovali aj dobrí, ale aj slabší študenti, ktorí spoločne riešia určité zadané didaktické úlohy. Najlepšie je zostavovať skupiny tak, že učiteľ určí vedúcich skupín (zvyčajne najlepších študentov v danom učebnom predmete), ku ktorým sa dobrovoľne hlásia ďalší 3-4 študenti. Ak je to nevyhnutné, učiteľ urobí korekcie v zložení skupín, a to v záujme zabezpečenia približnej rovnocennosti skupín, čo si vyžaduje však poznať študentov pred zadaním problému a to je často v rámci vyučovania na Ekonomickej univerzite náročné vzhľadom k veľkému počtu študentov.

Brainstorming

Brainstorming (burza nápadov) je metódou skupinového generovania nových myšlienok. Predstavuje systematicky vedenú a rýchlu diskusiu s cieľom podnietiť tvorivé myšlienky a nové riešenia, ktoré sa týkajú vopred zvoleného problému. Jeho podstata spočíva v tom, že učiteľ vyprovokuje tok myšlienok tak, aby aktivizoval vznik iných pridružených myšlienok. Snaží sa o uvoľnenie fantázie k vyučovanej problematike, pričom platí zákaz akejkoľvek kritiky, aby sa študenti nebáli vyjadrovať nové myšlienky a prichádzať k riešeniu daných problémov. Ukazuje na nové cesty v uvažovaní, a tým aj obohacovaní kolektívu o nové nápady. Je jednou z metód tvorivého myslenia.

Brainwriting je jedna z foriem brainstormingu, ktorej podstatou je písanie nápadov na lístky. Často sa táto metóda využíva aj v odbornej praxi pri prezentácii.

Progresívne vyučovacie metódy sú úzko späté s motiváciou a aktívnym zapájaním študentov do preberanej témy v rámci vyučovacieho procesu. Prispievajú k efektívnosti získavania a osvojovania informácií a k nadobúdaniu logického myslenia a tvorivosti študentov.

Niektoré z vyššie uvedených progresívnych vyučovacích metód sa využívajú aj v rámci predmetu finančné účtovníctvo. Finančné účtovníctvo je aj ako predmet vyučovaný na dvoch fakultách Ekonomickej univerzity v Bratislave, a to na Fakulte hospodárskej informatiky a Fakulte podnikového manažmentu. Tento predmet absolvujú študenti prvého ročníka druhého stupňa štúdia (inžinierske štúdium), a to v dennej i externej forme. Na dennom štúdiu sú výučbe venované 2 vyučovacie hodiny týždenne prednášok a 2 hodiny na prednášky nadväzujúcich cvičení.

V rámci predmetu finančné účtovníctvo, ktorý učím doposiaľ dva roky som využila viacero progresívnych vyučovacích metód, konkrétne:

- Brainstorming
- Skupinové vyučovanie
- Problémové vyučovanie

Na začiatku každej vyučovacej hodiny si so študentmi opakujem základné pojmy, ktoré mohli získať na prednáškach, aby ich vedeli správne použiť aj pri aplikovaní na praktických príkladoch. V rámci tohto krátkeho precvičovania si základných pojmov kladiem často otázky na uvažovanie, na základe ktorých sa dostávajú študenti hlbšie do preberanej problematiky. Z vypočutých názorov (**brainstormingu**), ktoré sú inšpiráciou a obohatením pre viacerých študentov vyberáme správne riešenie, príp. viacero správnych riešení a prichádzame spoločne k riešeniu nastoleného problému.

Ako jednu z foriem **skupinového vyučovania** som v minulom semestri zvolila vypracovanie konkrétnych vyučovaných tém. Študenti v rámci 2-3 člennej skupiny počas semestra spracovali vybrané témy finančného účtovníctva z teoretického hľadiska a zároveň

bolo ich úlohou vymyslieť príklad z reálneho prostredia hospodárskej praxe na danú tému. Takto vypracované seminárne práce prezentovali na hodinách finančného účtovníctva, aby sa naučili prezentovať získané poznatky, štylizovať ich do formy, ktorá vie zaujať a motivovať aj ostatných študentov s hlavným cieľom vedieť podať získané vedomosti o danej téme. Informácie k nim čerpali z viacerých literárnych zdrojov, často aj zahraničných, museli vychádzať aj z viacerých predmetov, ktoré sa učili v predchádzajúcich ročníkoch, ako napr. účtovníctvo A, účtovníctvo B, analýza účtovnej závierky a pod.

Pri **problémovom vyučovaní**, ktoré môžem prezentovať konkrétne na systéme evidencie zásob, som dala študentom za úlohu vypočítať aký vplyv má výber použitej metódy úbytku zásob (FIFO, VAP – priebežný a periodický spôsob evidencie zásob) na výsledok hospodárenia. Študenti tak museli okrem samotného výpočtu jednotlivých metód rozmýšľať aj nad tým, ktorá metóda je najvýhodnejšia, ak chce spoločnosť zvýšiť náklady, prípadne ich znížiť v závislosti od uskutočňovanej politiky spoločnosti.

Z praxe vyučovania môžem skonštatovať, že jednotlivé progresívne metódy sú navzájom úzko späté, dopĺňajú sa a so spätných väzieb od študentov Ekonomickej univerzity možno hovoriť o úspechu pri vyučovaní progresívnych metód.

Abstrakt

Vo vyučovacom procese je možné využiť množstvo metód, avšak všetky by mali viesť k motivácii študentov o poskytované informácie. Progresívne vyučovacie metódy predstavujú také metódy, ktorých snahou je vnášať do vyučovacieho procesu racionalizáciu a efektívnosť a tak môžu prispieť k zvýšeniu kvality výchovno-vzdelávacieho procesu. Najčastejšie využívané progresívne vyučovacie metódy na predmete finančné účtovníctvo sú brainstorming, problémové vyučovanie a skupinové vyučovanie.

Kľúčová slova: Progresívne vyučovacie metódy, finančné účtovníctvo, motivácia

Summary

In the educational process is huge scale of methods that we can use, but every of those above mentioned methods should lead to the motivation of students about given informations. Progressive educational methods are such methods, which are trying to bring racionalization and efectivity in to the educational process and so they can add higher level of quality of above mentioned training-educational methods in the course of final accounting are brainstorming, problem-solving education and group-education.

Key words: Progressive educational methods, financial accounting, motivation

JEL klasifikácia: M41

Použitá literatúra

- [1] KOMPOLTOVÁ, S. – ŠLOSÁR, R. 2008. Didaktické aspekty výchovno-vzdelávacieho procesu a pedagogická komunikácia. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2008. 92 s. ISBN 978-80-225-2430-8
- [2] KOMPOLTOVÁ, S. 2009. Pedagogika. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2009. 220 s. ISBN 978-80-225-2805-4.
- [3] ŠLOSÁR, R. – NOVÁK, J. 2009. Didaktika odborných ekonomických predmetov. Bratislava : Ekonóm, 2009. ISBN 978-80-225-2730-9.
- [4] TUREK, I.: 1997. Zvyšovanie efektívnosti vyučovania. Bratislava : Metodické centrum, 1997. 316 s. ISBN 80-88796-49-0.

Kontakt

Renáta Silná, Ing., Katedra účetnictví a auditorstva, FHI EU v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b,
852 35 Bratislava, tel.: +421 2 67 295 761, renata.silna@euba.sk